

Skolan, ryggraden

Orgelmusik. Sandudds gamla kapell. Den uppskattade kulturprofilen Kristian Slottes jordfästning. Släkt, vänner, arbetskamrater, ett kapell fullt med sörjande. Och medan vi tog farväl av honom gick mina tankar till ett av de sista projekt som den alltid energiske Kristian hann engagera sig i, Svenska Normallyceets historik som ska utkomma till skolans 150-årsjubileum nästa år.

Faktum är att vi som forna norsar ibland talade om den stora orgeln i skolans festsal, som ljöd med mäktig stämma vid morgonsamlingar och skolavslutningar. De yngsta klasserna stod närmast orgeln och talarstolen, abiturienter längst borta nära Pro Patria-tavlorna, medan lärarkåren höll uppsikt över den bångstyriga skaran i bakgrunden.

Ett annat återkommande samtalsämne med Kristian var skolans betydelse för den finlandssvenska kulturen och gemenskapen i vårt land. På denna punkt var vi rörande eniga. Upprätthållandet av ett komplett utbud av svenskspråkig undervisning från förskola till universitet är och förblir ryggraden för en levande svenskhet i vårt land.

Det är självklart viktigt att det finns svenskspråkiga föreningar, medier och institutioner. Men utan skolans tålmodiga drill i det svenska språket skulle allting falla ihop som ett korthus. En stor del av finlandssvenskarna lever nuförtiden i praktiken ett två- eller flerspråkigt liv, vilket innebär att skolan för många är det enda stället där de får höra och förväntas kommunicera fokuserat på svenska.

Intressant nog har insikten om att så är fallet markant ökat sedan 1980-talet, vilket bevisas att av nästan två tredjedelar av barn i tvåspråkiga familjer nuförtiden sätts i svensk skola. Åttiotalet var även i övrigt det årtiondet då svenskheten i vårt land efter flera decenniers reträtt återhämtade sig och började framstå som både en klok investering och ett attraktivt levnadssätt.

I samma tider slog också Mumindalen och ankdammen igenom som godmodiga metaforer för det finlandssvenska elementet i vårt land. En del uppfattar dem visserligen som liknelser för en medioker och inkrökt kulturkrets. Men för de flesta framstår de snarast som en ironisk distansering från den krampaktiga föreställningen om att vår språkliga identitet fixeras den dag vi föds.

Hemmet och närmiljön spelar förstås alltjämt en central roll i vår språkliga utveckling. Men samtidigt är det uppenbart att dagens ungdom är så starkt uppkopplad till det digitala nätets engelskspråkiga populärkultur att den fysiska omgivningens språkgemenskaper sakta men säkert minskar i betydelse.

Just därför behöver vi mer än någonsin en skolmiljö som värnar om det svenska språkets fortlevnad som ett offentligt språk. Jag hade sett fram emot att dryfta alla dessa frågor över en lunch med min vän och välgörare Kristian Slotte, som i egenskap av språkman och administrator var särskilt kunnig på detta område. Men nu blev vår glada dialog i stället en dyster monolog.

Henrik Meinander, HBL 23.12.2013